

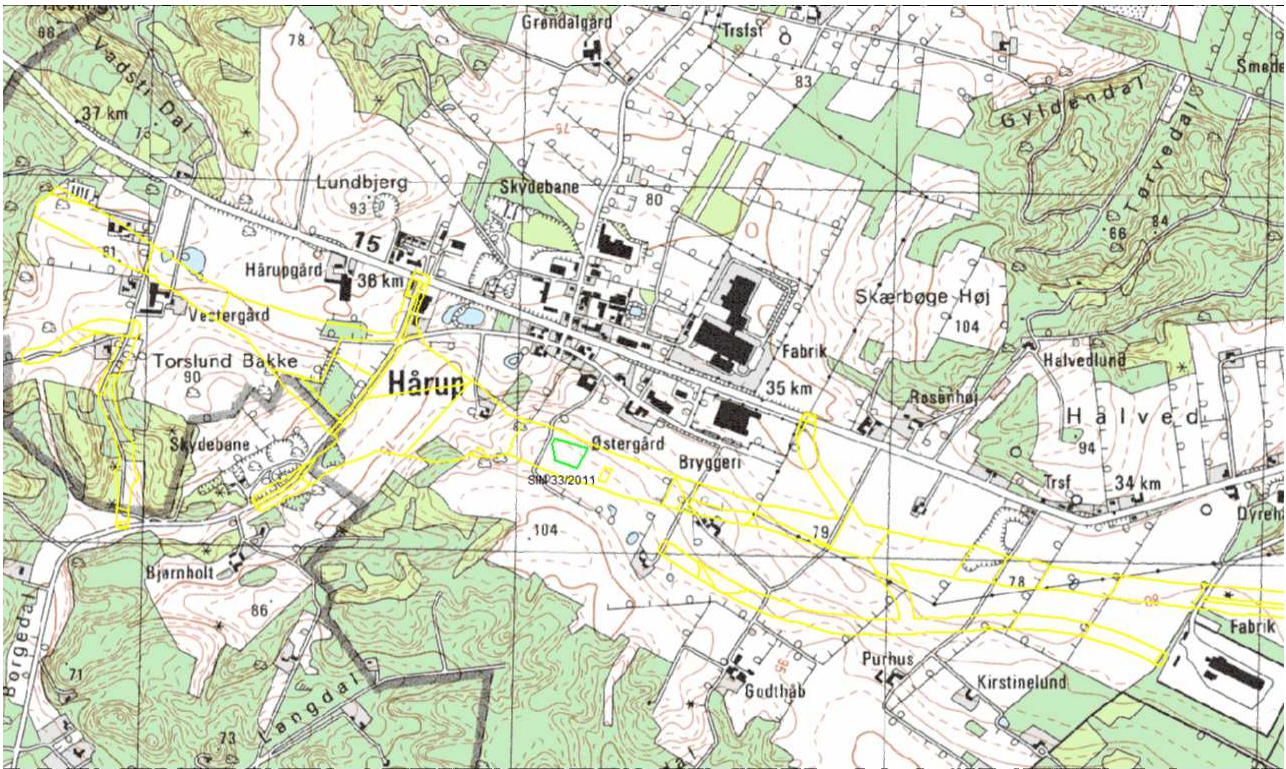

Kulturhistorisk rapport for udgravning af Hårup Bygade 14

Journalnummer: SIM 33/2011
Sted: Hårup Bygade 14
SB Stednummer: 160105-280

Matr. nr.: 10a
Ejerlav: Hårup By, Linå
Sogn: Linå
Herred: Gjern
Gl. Amt: Skanderborg

KUAS j.nr.: 2011-7.24.02/SIM-0010

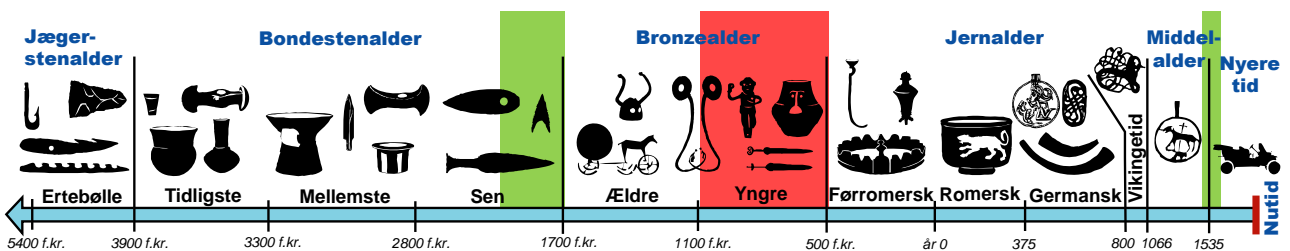
På ovenstående kort er udgravningen vist med grønt, mens motorvejstraceet er vist med gult. Baggrundskortet er stillet til rådighed af KMS.

Resume: Under udgravningen af Hårup Bygade 14 fremkom bl.a. en hustomt i to faser samt et meget stort grubekompleks. Af genstande er der fundet en del lerkarsskår, der kan dateres til bronzealder pr V, 900-700 f. Kr. bearbejdet flint, heriblandt en løvkniv samt to kværnsten. Der er desuden med detektor fundet et ben fra en lille bronzegryde, der sandsynligvis skal dateres til omkring år 1600 e.Kr.

Indholdsfortegnelse

Indhold

Indledning.....	2
Undersøgelsens resultater	3
Topografi	4
Fortidsmindelandskabet.....	5
Udgravningsdata.....	5
Metode	5
Fremtidigt arbejde.....	5

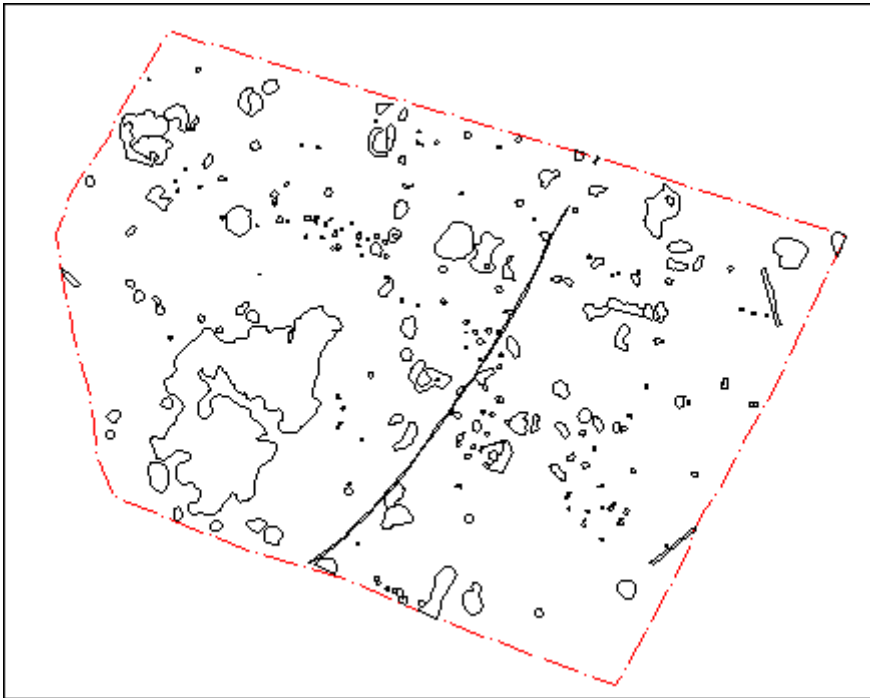
Tidslinje med de identificerede perioder. Med rødt er fremhævet primærdateringen af anlægssporene og fundmaterialet fra SIM 33/2011 Hårup Bygade 14. Med grønt er fremhævet sekundære dateringer.

Indledning

Sagen er opstået i forbindelse med arbejdet på den kommende motorvejsstrækning mellem Silkeborg og Århus.

Udgifterne til disse undersøgelser påhviler ifølge museumsloven §26 stk. 2 og §27 stk. 4 bygherre, Vejdirektoratet, Thomas Helsteds Vej 11, 8660 Skanderborg. Al korrespondance er ført mellem museumsinspektør Peter Mohr Christensen, Silkeborg Kulturhistoriske Museum og Kirsten Friis-Christensen, Vejdirektoratet.

Undersøgelsens resultater

Plan over SIM 33/2011.

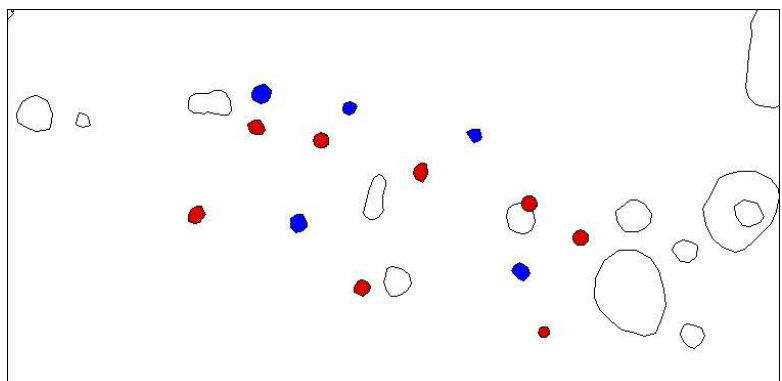
På baggrund af prøvegravningsresultaterne blev et areal på 4.695 kvm udpeget til nærmere undersøgelse. I forbindelse med udgravningen er der fremkommet to hustomter, rester af et kulturlag, adskillige gruber, kogestensgruber, to grubekomplekser samt flere stolpehuller.

Hovedparten af genstandsmaterialet fra udgravningen, stammer fra fund i gruber. Der er fundet en del lerkarsskår, en del flintafslag, en måske to

løvkniive, to til tre skrabere, to flækker og to kværnsten.

Fundene peger i retning af en datering omkring bronzealderens periode V dvs. en datering omkring år 900-700 f. Kr. Der blev desuden fundet keramik med en lidt ældre datering i bronzealderen, 1800-900 f.kr. og enkelte skal dateres helt tilbage til senneolitikum, 2100-1800 f.kr. Desuden blev der med detektor af to frivillige tilknyttet museets detektorgruppe fundet et bronzeben fra en lille bronzegryde, der sandsynligvis skal dateres til slutningen af middelalderen eller begyndelsen af renæssancen, dvs. omkring 1600-tallet.

Ca. midt i feltet er der dokumenteret et hus i to faser, Hus I og Hus II. Ud fra fund fra de omkringliggende gruber samt de tagbærende stolpehullers placering i forhold til hinanden skal Hus I og Hus II sandsynligvis begge dateres til bronzealderen, 1800-500 f.kr. For en nærmere datering er der taget jordprøver fra syv stolpehuller med forkullet materiale fordelt med fire

På illustrationen ses stolpehullerne fra Hus I og Hus II. Hus I er markeret med rød og Hus II er markeret med blå.

prøver fra Hus I og tre fra Hus II. På denne måde er det søgt at sikre materiale, der kan muliggøre, at der kan blive lavet C14-datering på husene.

Da der blev taget jord af med maskine, blev der observeret et kulturlag over den østligste del af Hus I og Hus II samt øst for Hus I og Hus II. Der blev fundet lidt lerkarsskår i kulturlaget. Disse lerkarsskår skal sandsynligvis dateres til bronzealderen.

I den nordøstlige del af feltet er der registreret endnu en mulig konstruktion bestående af A71, A72 og A73. Det er muligt, at det er de allersidste rester af et toskibet hus fra senneolitikum, 2100-1800 f.kr. men der er dog ikke bevaret nok til en endelig tolkning af konstruktionen.

I det vestlige af feltet er der registreret et stort fundtomt grubekompleks, A83, på ca. 270 kvm og med ensartet fyld. Det er ud fra tre snit i grubekomplekset, at det er muligt at konstatere, at det ikke er en stor nedgravning men et kompleks bestående af flere små nedgravninger. Råjorden hvor A82 ligger er leret undergrund, hvorfor det kan antages, at der er taget ler til huse og lerkar.

Flintkniv fra bronzealderens per. V-VI, 900-500f.kr.

Nord for A83 er der registreret et noget mindre grubekompleks bestående af A5, A6 og A7. Fra dette grubekompleks er der gjort adskillige fund. Hovedparten af fundene er lerkarsskår, der skal dateres til bronzealderen. Ud fra de ornamenterede lerkarsskår er det muligt at datere skårene nærmere til bronzealderens per. V, 900-700 f.kr. Der er også fundet en skraber samt en flintkniv, en såkaldt løvkniv, der er typisk for bronzealderens periode V og VI, 900-500 f.kr.

Mellem det mindre grubekompleks og Hus I og Hus II er der registreret en grube, A167, hvor der på begge sider mod øst og vest er registreret et stolpehul, A168 og A169. Gruben, A167, er 39 cm dyb og 145 cm i diameter og næsten helt cirkulær. I A167 er der fundet lerkarsskår, X38, med bl.a. et randstykke, der peger på en datering til bronzealderen per. V, 900-700 f.kr. Der er fundet et sideskår, X39, der er rundt og med afrundede kanter, hvilket tyder på at skåret har været brugt som en skraber, måske til at skrabe fastbrændte madrester ud af et madlavningsskar. Desuden er der fundet to kværnsten, X49. Begge kværnsten er liggere. A167 tolkes som en arbejdsgrube, hvor A168 og A169 muligvis indgår i en konstruktion til en slags overdækning, der har kunnet give læ i arbejdsgruben. A167 er sekundært blevet fyldt op med bopladsaffald. Fra yderligere en grube, A30, er der fundet en del lerkarsskår, X19, der også peger på en datering til bronzealderen. Derudover er der gjort enkelte fund i anlæggene på udgravningen, men ikke i større mængder.

I feltet undersøgte flere stolpehuller, som ikke umiddelbart kunne knyttes til en bestemt struktur. Dette kan skyldes den generelle nedslidning i området. Ud fra grubeaktiviteterne er det plausibelt, at der oprindeligt har været flere konstruktioner i området.

Topografi

Det undersøgte område ligger nær et plateau i istidslandskabet, hvor terrænet stiger fra nord mod syd. Råjorden er hovedsagelige meget leret, hvilket gør at regn kun langsomt trækker væk, når først det er opsugt i pløjelag og råjord. Der er lommer af sand i råjorden særligt i de sydligste og vestligste områder af udgravningsfeltet.

Fortidsmindelandskabet

Der er ikke tidligere i sognebeskrivelsen registreret fortidsminder eller fund i det undersøgte område, og sammen med nabogravningerne, er denne lokalitet derfor en vigtig brik i landskabets historiefortælling.

Udgravningsdata

Sagen er journaliseret på Silkeborg Museum som SIM 33/2011 Hårup Bygade 14.

Sagsansvarlige for bygherre er Kirsten Friis-Christensen.

Ansvarshavende, på museet som har stået for den indledende korrespondance er Peter Mohr Christensen.

Udgravningen på Hårup Bygade 14 blev påbegyndt den 31/10 2011 og afsluttet den 22/3 2011.

Den daglige ledelse er foretaget af Maria Thiemke. Desuden har følgende deltaget: Peter Bye Jensen, Kirsten Nellemann Nielsen og Mette Bundgaard

Udgravningens resultater er registrerede løbende, og foreligger efter endt beretningsarbejde til fremvisning på museet ved anmodning. Materialet består af digitale feltplaner med notater, fysiske snittegninger på folie, samt digitale fotos.

Naturvidenskabelige rapporter og listemateriale eksporteret fra M..U.D. (Museernes Udgravnings Data), foreligger desuden i sagsmappen, og/eller i den digitale sagsmappe.

Metode

Entreprenørarbejdet er foretaget af John Madsen for Leo Rask Andersen, Sorring, med gravemaskine, påmonteret tiltbar rabatskovl. Overjord (dyrkningsjord) og råjord, samt overjordsblandet råjord, er holdt separat, således at de to jordtyper i store træk har kunnet genplaceres i korrekt orden, efter vi har gjort vores iagttagelser. Dette skulle sikre en optimal dyrkbarhed, når vi ser bort fra den rent strukturelle skade på området.

Anlægsspor og forstyrrelser er indmålt med differentiell GPS i system 34 Jylland-Fyn, og dette materiale ligger til grund for de her viste oversigtskort. Udvalgte anlæg er efter undersøgelse blevet tegnet i 1:10 og 1:20 i gravebog og på tegnefolie. Undersøgelsen blev foretaget med skovl, spade og skelske. Alle observationer er registrerede i gravebogen.

Fremtidigt arbejde

Med indeværende rapport anses feltarbejdet som afsluttet, og bygherre kan nu foretage det nødvendige jordarbejde indenfor det undersøgte område uden indvending fra museets side.